

Förslag till Riksskådebanans verksamhetsberättelse 2014

Riksskådebanans medlemmar

Riksskådebanans medlemmar 2014 har varit de regionala Skådebanorna i Sverige:

Skådebanan Norrbotten

Skådebanan Dalarna

Skådebanan Västmanland

Skådebanan Stockholm

Skådebanan Östergötland

Skådebanan Jönköping

Skådebanan Västra Götaland

Skådebanan Skåne

Övriga medlemsorganisationer är:

ABF- Arbetarnas bildningsförbund

Studieförbundet Vuxenskolan

LO, Landsorganisationen

Verdandi

Arbetarteaterförbundet

Fontänhusen i Sverige

Ordfront

En Bok För Alla

Pensionärernas Riksförbund

Kulturens Bildningsverksamhet

Föreningskansli

Riksskådebanan har varit inneboende hos Konstfrämjandet på Swedenborgsgatan 1 i Stockholm.

Ekonomitjänst

Riksskådebanan köper ekonomitjänst av Fredrika Moréns enskilda firma.

Kansliets bemanning

AU-ledamöterna Zenita Bergman och Göran Sarring har arbetat på uppdrag av Riksskådebanans styrelse och ansvarat för utvecklingskonferenser, styrelsemöten och ekonomi, kontakter med Kulturrådet, medlemsorganisationer, fakturering, protokoll mm.

Styrelsen och dess arbete

Riksskådebanans styrelse har bestått av:

Ordinarie ledamöter:

Siv Holma, ordförande, Norrbotten

Zenita Bergman, vice ordförande/ kassör, Västmanland

Göran Sarring, sekreterare, Östergötland

Mårten Ström, Norrbotten

Peter Östberg, Dalarna

Ola Wirtberg, Västra Götaland

Rickard Stenberg, Skåne

Paula Ternström, Stockholm
Michael Lindberg, Jönköping

Suppleanter:

Jeanette Bjällstam, Stockholm
Rolf Söderman, Västmanland
Bernt Lindqvist, Jönköping
Christoffer Lundström, Kulturens Bildningsverksamhet

Riksskådebanans arbetsutskott:

Siv Holma, ordförande
Zenita Bergman, vice ordförande/kassör
Göran Sarring, sekreterare

Revisorer:

Bengt Berg, Värmland

Revisorerensättare:

Per Inge Ahlbäck, Västmanland
Thomas Tegnér, Jönköping

Valberedning:

Rolf Söderman, Västmanland (sammanställande)
Per-Olov Knuts, Dalarna
Marie Reifelton, Jönköping
Karin Lundholm, Norrbotten
Mikael Widéen, Skåne

Styrelse och AU-möten

Riksskådebanans styrelse har under verksamhetsåret 2014 haft 7 styrelsemöten.
29 jan, 26 feb, 28 mars, 14 maj, 1 sep, 12 okt, 10 nov.

Arbetsutskottet har haft 13 sammanträden
22 jan, 19 feb, 26 mars, 28 april, 23 maj, 18 juni, 11 o 12 aug,
21 aug, 26 sep, 23 okt, 4 nov, 2 dec.

AU:s kontakter utåt

- AU och Ann Näfver, Skådebanan Stockholm, har träffat Mika Romanus och Skådebanans nya handläggare, Anna Swedmark på Kulturrådet.
- AU har deltagit i Ideell Kulturallians arbetsmöte.
- AU deltar i Koalition för kulturdebatts medlemsmöten.
- AU har besökt Kiruna för att planera utvecklingskonferens för Skådebanerörelsen hösten 2015.
- AU har sökt kontakt med Konstfrämjandets AU för att söka samarbetsprojekt.

Ambassadörer för Riksskådebanan

De som tilldelats Riksskådebanans kulturpris blir automatiskt ambassadör för Riksskådebanan. Även den som delar Riksskådebanan och Skådebanerörelsens värderingar och vill stödja dess verksamhet kan bli ambassadör.

Nuvarande ambassadörer är:

Jerry Williams, Kulturpristagare 2010
Per Johansson, Glada Huddik, Kulturpristagare 2011
Sveriges fem nationella minoriteter, Kulturpristagare 2012
Linda Krüger, Kulturpristagare 2013
Torgny Karnstedt, Kulturpristagare 2014

Övriga:

Solveig Ternström
Lars Ohly
Bengt Berg
Bambi Elinsdotter-Oscarsson
Elisabeth Heilmann-Blind

Teater som hälsofrämjande verktyg för ensamkommande flyktingbarn

"Kan skådespeleri vara ett verktyg att komma i kapp med sig själv efter svåra eller omvälvande upplevelser?" Berättelsen främjar byggandet av broar mellan svenskfödda och nyanlända genom ökad förståelse och empati. Riksskådebanan, Karolinska Institutet och Tyresö kommun har under året arbetat fram en projektplan om ett förnyande och innovativt samt hälsofrämjande forskningsprojekt kring kulturens betydelse för att gestalta sitt inre drama och därigenom befrias från smärta och blockeringar bland ensamkommande flyktingbarn. Att få berätta om sin historia stärker de ensamkommande flyktingbarnens identitet, självkänsla och känsla av sammanhang. Detta har stor betydelse för den upplevda hälsan. Att som nyanländ ensamkommande flyktingbarn få gestalta sitt liv ger kraft att få öva ett beteende som går hem i vardagen och att träna språket. Målgruppen blir sedan ambassadörer för andra nyanlända flyktingar. Under året har kontakter skapats på boendekedjan för ensamkommande flyktingbarn i Tyresökommun där flera ungdomar anmält sitt intresse för att delta. Svensklärare på Tyresö Gymnasium har också blivit informerade samt lokaler i Tyresö Gymnasium blivit bokade.

Ansökningar för finansiering har skickats till:

Kulturbryggan projektering (avslag men två poäng ifrån)
Innovativ Kultur (Stockholms Landsting (avslag)
Scenkonststöd projekt Stockholms Läns Landsting (avslag)
Kulturstiftelsen (avslag men de uppmuntrar till fortsatt dialog då projektet kommit igång)
Allmänna Arvsfonden (avslag, med motivering att projektet inte är innovativt)
Tyresö Kommun beviljar det sökta beloppet under förutsättning att övrig finansiering beviljats.

Kulturpriset 2014

2014 års Kulturpris tilldelades Torgny Karnstedt.
Priset delades ut i samband med Bok och Biblioteksmässan i Göteborg.
Torgny är arbetarförfattaren som brinner för läs och skrivfrämjande verksamhet.
Under 30 år har han samtalat med tusentals elever i skivrarverkstäder om

nödvändigheten och glädjen att bygga ett eget språk. Han är flitigt anlita föreläsare om människans behov av språk och böcker, om språkets betydelse för vår identitet, självkänsla och verklighetsuppfattning. Hans mission är att arbeta för den demokratiska rätten till den livsviktiga läsningen, läsförmågan och läsförståelsen och nödvändigheten och glädjen att bygga ett eget språk. Han menar att språket är själens tumavtryck och vårt viktigaste verktyg när vi utforskar världen. Att vårt språks gränser blir vår världs gränser.

Torgny har också varit aktiv i projektet "Läs för mig pappa", ett projekt som funnits sedan 1999 och vars syfte är att få män inom LO-kollektivet att läsa för sina barn samt att läsa för sin egen skull, men också för att bli förebilder för sina barn.

Utvecklingsverksamhet under året

Skådebanerörelsen i Sverige har sedan januari 2011 gjort ett omfattande utvecklingsarbete. Riksskådebanan tar fortsatt ansvar för det arbetet.

Under 2014 har Riksskådebanan genomfört ytterligare 2 utvecklingskonferenser och två verksamhetsledarträffar, alla med inriktningen att tydliggöra och tillvarata resurser för att stärka rörelsen in i framtiden.

Årsmöteskonferens torsdag 27 - lör 29 mars i Stockholm hos Stadsmissionen i Gamla stan.

Utvecklingsdag för verksamhetsledare i Skådebanerörelsen

Torsdag 27 mars genomförde verksamhetsledarna en utvecklingsdag. Syftet var att diskutera gemensamma frågor och utbyta erfarenheter.

Styrelsemöte

Fredag 28 mars samlades Riksskådebanans styrelse + inbjudna årsmötesombud till ett styrelsemöte. Under tiden fortsatte verksamhetsledaren sitt möte.

Efter lunchen fortsatte dagen med två gäster där temat var tillgänglighet, kultur och hälsa.

Först ut var Johan Seige, själv synskadad, som framförde sin föreställning BLINDGÅNGAREN där vi fick följa med Johan in i inspelningsstudion och ta del av hans personliga erfarenheter av att vara blind i ett samhälle anpassat för dem med en synskärpa mellan 0,6 och 2,5.

En föreställning som med humor, sång och musik lotsade oss in i den synskadades verklighet.

Föreställningen är en del av projektet DET FUNKAR, projektägare är Kulturens Bildningsverksamhet i samarbete med ATR och med stöd av Allmänna Arvsfonden.

Eva Bojner-Horwitz

Under rubriken Kulturens betydelse för hälsan, talade Eva Bojner-Horwitz bl.a om sitt forskningsprojekt som resulterat i en kulturbox. Den har används på ett flertal vårdcentraler i Stockholms län.

I sin bok, Kultur för hälsans skull, skriver författaren Eva Bojner Horwitz hur olika kulturella aktiviteter, i vid bemärkelse, påverkar kroppen och hur ett förändrat medvetande ökar livskvaliteten.

Och i en artikel på webben skriver Eva Bojner-Horwitz: - Det är farligt att fastna i det finkulturella perspektivet, att bara en viss typ av kultur ska betraktas som kultur, att gå på opera eller teater till exempel. Kultur kan vara så kolossalt mycket mer. Det kan vara hantverk, matlagning, svamplockning, att gå i skogen. Lusten är det viktigaste när man väljer sin kulturaktivitet!

Årsmöte

Lördagen den 29 mars genomfördes Riksskådebanans årsmöte.

Ann-Marie Engel, generalsekreterare i Teaterunionen, var inbjuden som ordförande för årsmötet.

Möter var förlagt till på Teater Brunnsgratan 4, Stockholm och avslutades med Riksskådebanans egenproducerade föreställning "GROBIANEN -den kulturfattige mannen". Efter föreställningen följde ett samtal med manusförfattaren Åsa Lindholm och skådespelaren Göran Forsmark.

Riksskådebanan forskningsprojekt

Projektet Den kulturfattige mannen - finns han? som pågick under 2013, resulterat i föreställningen GROBIANEN - den kulturfattige mannen.

Pjäsen är skriven av den unga dramatikern Åsa Lindblom och regisseras av Göran Sarring.

Grobianen spelas av Göran Forsmark.

Pjäsen hade premiär den 8 mars 2014 i Norrköping och har sedan dess spelats 21 gånger runt om i Sverige. Ett flertal speltillfällen skedde innan valet september 2014 och gav då möjlighet till bra samtal omkring kultur, demokrati, jämlikhet och tillgänglighet. Turnén med Grobianen har fortsatt under hela året och är även inplanerad på ett flertal orter i landet under våren 2015. Behovet av samtal om dessa ämnen är ständigt närvarande oavsett valtider.

Riksskådebanans höstkongress 2014

10-12 okt genomförde Riksskådebanan en utvecklingskongress på Vår Gård i Saltsjöbaden.

I kongressen deltog Riksskådebanans styrelse, verksamhetsansvariga, en förtroendevald från varje regional skådebanan + andra gäster.

Föreställningen "Grobianen" som Riksskådebanan producerat, den debatt som pjäsen skapat, har sin grund i klass och manlighet – den kulturlöse mannen. Nu vill Riksskådebanan belysa betydelsen av kultur och hälsa.

Höstkongressen gästades av Eva Bojner Horwitz

Eva gav oss en fördjupad genomgång av sitt projekt Kultur och hälsa.

Riksskådebanans arbetet med Kultur och hälsa inledes under Riksskådebanans vårmöte då

Dr Eva Bojner Horwitz berättade om kulturhälsoboxen som hon är redaktör och medförfattare till.

Nu, under höstmötet gav Eva oss en fördjupad insyn i sin forskning som ligger som grund för Kulturhälsoboxen, att dans exempelvis kan ge smärtlindring eller att musik bakvägen kan skapa minnen hos dementa patienter, alltså på ett annat sätt än den normala minnesfunktionen.

Kulturhälsoboxen skapades utifrån idén att Eva Bojner Horwitz ville på ett spännande och lättillgängligt sätt sprida forskningsresultat och kunskaper i kulturens påverkan på vår hälsa.

Boxen består av sex olika kulturområden: dans, musik, teater, film, bild samt stillhetsövningar.

Texterna i boxen är lättillgängliga, skrivna på ett populärvetenskapligt sätt. Medförfattarna är forskare, patienter och kulturproducenter som ingått i projektet "kulturpalettprojektet på vårdcentraler", de projekt som ligger som grund för forskningen.

Eftersom varje bok i boxen berör ett specifikt område, dans, musik etc. kan den som läser texterna snabbt fördjupa sig i ett speciellt ämne och få svar på frågor som, vad betyder kulturen för vår existens, hur kan man använda kulturen på vårdcentraler etc.

Kulturhälsoboxen har delats ut till landets hälso/vårdcentraler men kan användas på många andra sätt.

Under konferens medverkade också Elisabeth Heilmann-Blind

Elisabeth är skådespelerska, dansare och kulturarbetare från Grönland som numera bor i Sameland och varit anställd vid Samiska teatern i Kiruna. Elisabeth Heilmann Blind är född i Grönland, tillhör urfolket inuit. När hon var tre år flyttade familjen till Danmark för att sedan återvända till återvända till Grönland. Under åren i Danmark utbildade Elisabeth sig till slöjdlärare och arbetade sedan på en folkhögskola i Grönland.

Efter en studieresa till Sameland 1983, blev hon under ett kort uppehåll i Danmark uppmanad av en regissör att gå en teaterutbildning vilket hon också gjorde. Efter teaterutbildningen har hon arbetat med teater på heltid och har under en längre tid varit fast anställd på Samiska Teatern.

Elisabeth menade att kultur för alla människor, inte bara urfolk, är livsnödvändigt. En stam, ett samhälle hålls samman av kultur. Det är först när man inte längre tillhör en majoritet utan en minoritet, då den egna kulturen blir ifrågasatt som man ofta börjar tänka på sin egen identitet. För majoritetsmänniskor verkar det så självklart. Det här sker speciellt i storstäder där människan mycket snabbt kan förlora sin identitet bland all den stress som finns i vårt samhälle. Elisabeth säger att från det hon var liten har hon varit tvungen att tänka på sin identitet. Vem är jag egentligen och vem tillhör jag.

Det finns många exempel på hur människor inte klarar av den omställningen.

Då man tappar sin kultur uppstår det samtidigt också problem med den egna identiteten.

För Elisabeth är kultur allt de vi gör, hur vi ser på oss själva, hur vi möter andra människor, hur vi går på toaletten, vårt förhållande till vårt arbete, hur vi hanterar sorg och glädje. Kultur är en drivkraft. Hon tycker att man ska göra stora satsningar på kultur och hälsa eftersom kultur och hälsa hänger så nära samman. Kulturen ger oss gemenskap. Får människor att må bättre.

Skapar livsstil. Elisabeth är gift med en renskötare och säger att hon alltid känt sig hemma bland samerna. Att hon blivit väl mottagen där.

I samband med höstmötet framförde Elisabeth en traditionell maskdans. En dansform som dansas både av män och kvinnor på Grönland då män kan ta fram sina kvinnliga sidor och kvinnor sina manliga. Maskdanser framfördes under shamanistiska seanser och förbjöds av kyrkan när Grönland blev kristet.

Med på programmet fanns även Bambi Elinsdotter-Oscarsson.

Bambi Elinsdotter-Oscarsson är sångerska med en bred repertoar, visor, jazz och klassiskt.

Sedan 1982 arbetar hon med musikterapi inom äldreomsorgen och drama med barn och unga.

Hon är också radiopratare och kåsör.

Bambi har arbetat tillsammans med många kända svenska musiker. För att nämna några.

Hon har tillhört Anton Svedbergs Svängjäng i Luleå, haft konserter med Berndt Egebladh, gjort otaliga egna konserter och visafnär. Hon har också satt upp fyra egna jazzshower på engelska teatern i Fuengirola i Spanien. Det land som kom att bli hennes andra hemland.

Den unga Bambi var vacker och begåvad. Hon hade allt man kan begära av framtiden inom sången.

1985 skulle hon genomgå en operation, men fick för mycket narkos som ledde till en hjärnblödning som resulterade i nästan ett års vistelse på universitetssjukhuset i Umeå och rehabiliteringshem.

Under Riksskådebanans höstmöte berättar Bambi om sin kärlek till livet, om sin långa väg tillbaka till sången. Hur hon steg för steg återtog förlorad mark för att i dag åter kunna uppträda.

Hon säger sig aldrig lidit av sitt handikapp, med ett visst förbehåll, men däremot av människors fördomar. Det finns alltför mycket fördomar mot människor med olika handikapp. Alltför många

arrangörer ser handikappet, inte förmågan att t ex sjunga, att framträda, att förtrolla en publik. Hon brukar säga att det inte är med rullstolen som hon sjunger. Det är enklare i Spanien, där är människorna mer toleranta, man fokuserar på förmågan och talangen, inte handikappet. Under sitt föredrag sjöng Bambi både jazz, visor och Schuberts Ave Maria.

Som avslutning visade Bambi en ikon som hon målat, vilket kräver precision. I hennes fall en stor viljeansträngning eftersom hon efter hjärnblödningen förlorade förmågan att använda höger hand, hon var strikt högerhänt. Hon har nu tränat upp vänster hand så att hon kan sy, teckna, måla, fota och spela synt, vilket var det svåraste. Det tog henne mycket lång tid att träna upp vänsterhanden så att handen någorlunda kunde röra sig fritt över klaviaturen.

Bambi berättade också att hon varit elitidrottare inom handikappidrotten, tagit 22 SM guld i fortkörning med rullstol. Efter en skada och rehabilitering övergick hon till skytte. Två guld i svenska skytteserien samt ett silver i SM.

Under konferensen berättade både Elisabeth Heilmann - Blind och Bambi Elinsdotter-Oscarssons om deras arbete med Kultur och Hälsa.

Gäst från H2

Hans Wermeling från H2 deltog i konferens.

H2 är en förening med koppling till SLIF, landstingets idrottsförening, som erbjuder olika idrottsliga aktiviteter och tävlingar men även föreläsningar mm. En viktig del i verksamheten är således att medverka till god hälsa bland de anställda. Föreningen H2 är intresserad av Skådebanans arbete med Kultur och Hälsa och ville lära känna Skådebanans arbete lite närmare.

Mötet ledde till ett engagemang i Skådebanan Stockholms återuppbyggnad.

Rikssskådebanans Kultur och Hälsaprojekt

Under konferensen diskuterades också om Rikssskådebanan ska starta ett projekt med kultur och hälsa som inriktning. Projektet ska kunna användas av dom regionala skådebanorna.

Under höstmöte genomföres ett styrelsemöte samt ett möte då dom regionala Skådebanorna diskuterade sin lokala verksamheter.

Mer Kultur och Hälsa

Verksamhetsansvarig för Skådebanan Dalarna, Suzanne Lazar, berättade om ett omfattande hälsoprojekt som håller på att ta form i Dalarna.

Alf Nilsson berättade om arbetet med utslagna som Skådebanan Skåne tidigare drivit samt ett eventuellt samarbete med Sisyfos Processutveckling AB.

Paula Ternström och Solveig Ekblad informerade om teaterprojektet, Teater som hälsofrämjande verktyg för ensamkommande flyktingbarn. Mer information på sidan 3:8.

Gott betyg

I utvärderingen av höstkonferensen förklarade många att denna var en bland de allra bästa Rikssskådebanan haft. Bra upplägg med mycket givande föreläsare och gäster och Vår Gård var en fantastisk konferensanläggning att vara på. Under lördagskvällen gick vi en guidad konstvandring och fick då ta del av den omfattande konstssamling som finns på anläggningen.

Skådebanan Stockholm

Skådebanan Stockholms verksamhet har varit vilande under en period.

Nu finns nya ideella krafter som arbetar hårt för att starta upp verksamheten igen.

Riksskådebanan genom stödjer utvecklingen genom mentorskap, kontor och ekonomisk stöd till Stockholms hemsidan.

Slutord

Kommer på originalet till årsmötet.

Riksskådebanans styrelse mars 2015

Siv Holma

Zenita Bergman

Göran Sarring

Mårten Ström

Ola Wirtberg

Rickard Stenberg

Paula Ternström

Peter Östberg

Michael Lindberg